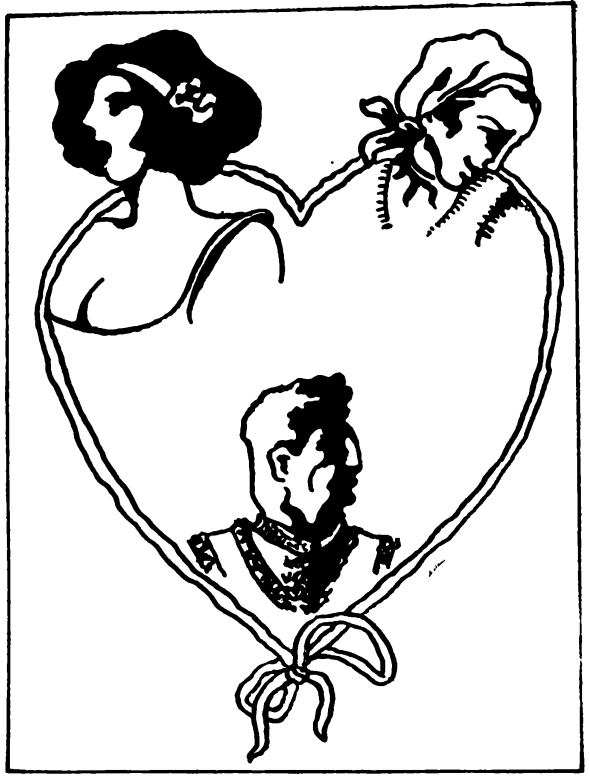

ДЯДЬКОВА КОХАНКА

Нарешті й дядько Марьо завів собі воханку. Це сталося зовсім несподівано, і тітка мало не збожеволіла від страждань, ревнощів і сорому. Жителі нашого містечка так уміють глузувати з рогоносців, що ті, буває, не наважуються навіть носа з дому вистромити. Ми по саму зав'язку ситі різними чеснотами, проте найціннішим нашим капіталом залишається висока моральність, яка витримала всі удари мінливої історії від Першого болгарського царства до наших днів. Отож «доброзичливіці» не забарилися надіслати тітці анонімного листа, і вона, прочитавши його, вдарила себе кулаками по лобі й побігла скаржитись бабі.

— Ой лихо, Марьо знайшов собі метресу!

Баба довго не могла второпати, що сталося: чи не сподівалася чогось такого з боку сина, чи не знала, що таке метреса (анонічний писака, мабуть, так назвав дядькову коханку). Нарешті все-таки аметикувала й сказала:

— Ото дивина! Ущипнув Марьо якусь, що сама лізла йому в руки, а вона вже волосся на собі рве.

— Захищасяй його, бо він твій син! — вигукнула тітка. — А я не переживу цього, повішусь на горищі!

— Коли ти така дурна, то й вішайся! — байдуже відказала баба. — Це чоловіча справа. Якщо ми почнемо щоразу

вішатись через це, то й жінок на світі не залишиться. Лізь краще у льох, подивися, чи не пліснявіє соління.

Тітка полізла у льох і, схлипуючи, заходила коло огірків та квашеної капуста. А ввечері, коли дядько Марьо повернувся — і цього разу досить пізно — вона брязнула об підлогу тарілкою, оголосивши цим сімейну війну. Дядько й слова сказати не встиг, як вона, наче з кулемета, випустила в нього довгу стрічку лайки. Потім повернула кулемет на його коханку, приліпивши їй такі епітети, які можна почути лише в нашому містечку. Мені стало соромно, а баба нічого не чула, бо втупилась у телевизор. Через цей телевизор вона почала вже сліпнути, проте не пропускала жодної сучасної вистави. Коли тітка трохи вгамувалася, дядько Марьо знизав плечима й усміхнувся.

— Оце і все? Люди наплетуть дурниць...

Від такого нахабства тітка мало не збожеволіла й кинулася бити посуд з буфета. Навіть дивно, що за такий короткий час її страждання перетворилися в отаку люту ненависть до дядька. Баба втрутилася лише тоді, коли одна з чашок влучила в екран телевизора і п'єса перервалася з технічних причин. Зчинилася страшна катавасія, і я мусив піти до своєї кімнати. Трохи згодом до мене долинули тітчині вигуки:

— Не хочу тебе знати! Щоб і не торкався мене. Ти мені огидний!

Дядько Марьо, здається, не виявляв особливого бажання торкатися її, тому невдовзі двері з їхньої кімнати рипнули й причинилися. Після цього в нашо-

Івайло Петров (нар. 1923 р.) — болгарський письменник, лауреат Димитровської премії. Автор збірок оповідань «Хрещення» (1954), «Маленькі ілюзії» (1963), «Любов опівдні» (1976), «Осінні оповідання» (1978), а також повістей та романів — «Нончине кохання» (1956), «Мертва хвиля» (1961), «На чужій землі» (1962), «Аварія» (1965), «До того, як я народився» (1968).

У перших номерах «Всесвіту» за 1974 рік було опубліковано роман І. Петрова «Безладний щоденник» (1971)

му спільному спадковому домі запала тиша.

Вже другого дня усі в містечку знали, що Марьо Маринов має коханку. Тітка сама рознесла новину, щоб осоромити дядька перед громадою. А :оханкою була співачка з готелю-ресторану «Малина». Тобто насправді готель-ресторан зветься «Стара планина», і всі люди з Західної Болгарії, а особливо з Західної Європи, доbrane його знають, бо він стоїть на головному шляху до Чорного моря, і влітку тут зупиняються подорожні. Але як тільки на його естраду ступила Малина, готель-ресторан разом з кондитерською і двома магазинами винзу почали називати її ім'ям. Звісно, оркестр із співачкою внесли щось нове в наше життя. Особливо співачка... Жінка-вамп, фатальна жінка, як кажуть про неї. І це, мабуть, недалеко від правди. Такі груди, такі ноги, такі стегна—збожеволіти можна... Наш місцевий поет бай Фільо завжди був худий, але відтоді, як з'явилася співачка, зовсім висох «від нездійснених мрій» і танув, наче свічка. Тільки один раз пощастило бай Фільо потиснути співачці руку, і йому здалося, що на ній вогненні рукавички і вона випромінює нестерпний жар, наче нафтова піч. Саме він перший назвав її фатальною жінкою.

Увечері ресторан перетворюється в божевільню. Вся чоловіча стать, незалежно від віку, лізе туди з шостої години, щоб зайняти місце біля естради з оркестром. А коли Малина з'являється на естраді, ця сама чоловіча стать шаленіє від захвату. Як візьме вона мікрофон, як заспіває отим глибоким, жагучим голосом, як крутне стегнами та ще й усміхнеться — всі втрачають розум. Навіть якщо вона й не танцює твіст або шейк, а тільки наспівує якусь дрібничку чи просто стоїть біля мікрофона, однаково всі плещуть у долоні і вигукують «біс». Якесь божевільня, кажу вам.

Закінчивши програму, Малина йде з естради й підсідає до якогось столика, — з оголеними плечима, як була на сцені. Це — велика честь для тих, хто за столиком. І ось з усіх боків починають замовляти для неї вино, а вона солодко всміхається і питає офіціанта, від кого. Офіціант вказує пальцем, і той, на кого він указав, підводиться весь червоний і вклоняється так хапливо й незграбно, наче йому хтось добряче дав по потилиці. О, це неабияка честь! Буває, за вечір Малина одержує від поклонників двадцять пляшок вина чи інших напоїв, які вона забирає до себе в готель. Наші чоловіки дуже грічні кавалери.

От саме ця Малина й стала коханкою дядька Марьо. Всі страшенно йому заздріли, особливо ввечері, коли Малина співала на естраді, а дядько Марьо, заходячи сюди по службі, сідав поблизу, і вона солодко усміхалася до нього. Я чув, як чоловіки питали один одного, як це така жінка віддалася цьому бовдурові й недотепі, цьому дурневі, відомому своєю приказковою скромністю. Зрештою вони пояснювали це тим, що він —

начальник співачки, і вона все ж мусить якоюсь віддячтні йому за ту платню, яку вона одержує. Так чи інакше, дядько Марьо виріс в очах усіх чоловіків містечка.

Дядькові Марьо вже пішов сорок п'ятих, він старший за мене на п'ятнадцять років, але в такому віці подібна різниця в роках не має великого значення, я з ним у дружніх стосунках і знаю його таємниці. Як свідок його сімейних драм, я інколи питав його про співачку, але він лагідно усміхався й відповідав: «Людські плітки не мають кінця». Його небажання втекти кудись з такою жінкою, за якою зітхало все містечко, спершу мене дивувало, згодом почало драгувати: на його місці, я, певно, здорово похизувався б перед нашим чоловічим родом!

Якось ідучи з дядьком Марьо вулицею, ми зустріли коханку Парлакова, директора «Здорового харчу». Якийсь час тому, коли по містечку рознеслася слава про Парлакова, всі почали йому заздрити, як заздрять тепер дядькові Марьо, а його молоду коханку прозвали Красунею Анче. Вона справді гарна, тільки надто тонка й жилава; в аматорському театрі вона грає ролі коханок. Дядько Марьо зневажливо усміхнувся й сказав:

— І це називається жінка! Сухий корінь!

— Інша річ Малина, — підтакнув я.

Дядько Марьо не відповів, тільки всміхався у вуса. У мене ще тоді майнула одна думка, але я не наважився робити якихось висновків. Тільки коли ми побачили Петка Дрянкова, директора «Транспортних послуг», з його коханкою в кондитерській і дядько Марьо глянув на неї так само зневажливо і назвав її льохою, я, як і баба, зрозумів — з деяким запізненням, але все ж таки зрозумів: дядько Марьо взяв собі коханкою найкращу жінку, щоб насолити тим двом. Адже всім відомо, що вони посварилися. Коли він хотів стати директором «Здорового харчу», Парлаков став йому на дорозі. Пізніше, коли вирішувалась справа про призначення дядька директором «Транспортних послуг», Дрянков підклав йому свиню, та до того ж обидва завели собі гарних коханок. Але тепер уже дядько Марьо поклав їх на лопатки й підніс свій престиж на недосяжну висоту. Тепер його слава лине містечком, і ні для кого не таємниця, що вони йому заздрять. Адже дядько Марьо і по службі не нижчий за них, бо він — директор готелю-ресторану «Малина». Пардон, «Стара планина». Мабуть, тому він такий спокійний і гордий.

Але в домі — пекло. І як у справжньому пеклі грішна душа проходить коло за колом, так і тут: спочатку тітка перестала з ним розмовляти. Потім переселилася в іншу кімнату і взяла з собою доньку. У третьому колі тітка з донькою почали харчуватися окремо. Нарешті, провела крейдою лінію у вітальні, розділивши її надвоє, поділила й кухню і не дозволяла дядькові ступати

на її територію. Вона була переконана, що суд присудить цю житлову площу їй, і навіть бабі не дозволяла порушувати крейдяний кордон. У п'ятому колі тітка почала співати модні пісеньки й арії, хоч доти ніколи не була в опері. Співала в своїй кімнаті при відчиненому вікні, співала на балконі і на подвір'ї, вибиваючи килим з такою люттю, наче лупцювала палицею дядька. Вона, виявляється, хотіла показати всім сусідам, як їй байдуже, що її дурень знайшов собі коханку. Зрештою вона написала заяву про розлучення, сплатила тридцять левів і повернулася додому цілком заспокоєною. Але в сьомому колі її знову розібралн ревнючі, і вона перетворилася на хижачку: тільки й шукала приводу, щоб зігнати на комусь свою злість. Такої нагоди не довелося довго чекати, бо серед сусідок були й такі жінки, які не знали, що їхні чоловіки мають коханок. Одна з них причепилася до тітки за те, що та вибиває килим у неналежний час, ще й мекає, як коза, не дякуючи людям спокую. Тітка й собі назвала її козою, до того ж облізла. Та здивувалася з тітчиного нахабства й спитала, чи не для того вона з таким запалом вправляється у співі, щоб замінити ту, з ресторану, і в такий спосіб відірвати від неї свого чоловіка. Тітка скипіла й вигукнула:

— Мій ходить, бо може, а твій як не може, то й до тебе не приходить. тому ти й казнішся!

Сусідка замовкла й пішла до своєї хати. Певно, тітка влучила в найболючіше місце, виплюнувши цю гнівну фразу перед усім кварталом, як випльовують камінець. Тітка, повернувшись додому, вже не співала, а вранці пішла до адвоката і забрала назад заяву про розлучення. Минуло ще кілька днів, і вона стерла крейдяний кордон у вітальні й на кухні, і дядько з бабою стали спокійно ходити по всій хаті. Взагалі тітка пройшла всі кола пекла у зворотному порядку й знов опинилася перед дверима раю.

Цю велику мандрівку по лабіринтах чистилища тітка здійснила всього за якихось два місяці і повернулася звідти, на превеликий подив усього містечка, весела й бадьора, неначе нічого й не сталося. Вони з дядьком Марьо оселилися в своїй кімнаті, разом харчувалися, спали разом і ходили гуляти і в кіно. Сімейне життя пішло, як ішло й до цього випадку, а може, навіть краще. Дядько Марьо віддав полагодити телевізор, і баба знову сліпла над телевізійними виставами. А чоловіче товариство, як і раніше, заздрило дядькові Марьо, і жінки так само натякали тітці, що її чоловік має коханку. Проте тітка не звертала уваги на такі дурниці і не тільки не

ревнувала, а навіть почала гшишатися, що дядько Марьо має найкращу коханку в містечку. Вона не тільки не біла себе в груди, а раптом зненавиділа Парлакова і Дрянкова, щоразу знаходила привід лнхословити про них за те, що вони свого часу підклали свиню дядькові Марьо, і висміювала їхніх негарних коханок. Нелегко було осягти цю зміну в тітчиній поведінці. Вона хвалила дядька Марьо, казала, що тепер він став уважніший до неї, милний і люб'язний, як справжній кавалер, і що, по суті, її подружнє життя тільки тепер починається. І особисто я, і все містечко сушили собі голови, щоб розгадати, що з нею сталося, але, здається, з людиною — адже це слово звучить так гордо! — трапляються інколи речі, яких не можна пояснити. В усякому разі тепер уже тітчина слава лунала в містечку — її називали модерною жінкою, цивілізованою європейкою тощо.

Проте остаточно тітчина слава утвердилася восьмого березня — на Жіночий день. Цього дня жінки містечка влаштували в будинку культурн велике свято, в різноманітній програмі якого взяли участь і коханки відомих нам чоловіків. Після доповіді Красуня Аяче декламувала вірші, вгнукувала, кривлялась, і їй цілу хвилину аплодували. Потім виконала якийсь танок ота — Дрянкова: ламалася, крутилася на сцені, проте їй теж аплодували цілу хвилину. Нарешті, вийшла дядькова. Фатальна жінка! Тільки-но вона з'явилася на сцені — з голими плечима й фантастичною зачіскою. — зал вибухнув, наче підірваний пороховий погріб. Вона взяла мікрофон, заспівала своїм жагучим голосом, хитнула стегнамн, і публіка перетворилася на тисячоголову мавпу, теж заспівала й затанцювала. Не знаю, скільки разів викликали співачку на «біс», але наступного дня всі скаржилися, що болять долоні. Нарешті, коли зал затих, тітка обернулася до дядька Марьо і сказала йому так, щоб почули Парлакови і Дрянкови, які сиділи у передньому ряду:

«Ну, хай вони собі кажуть, що хочуть, а наша таки найкраща! Оті — Парлакова і Дрянкова шеляга не варті перед нею. Одна — суха, як корінь, друга — справжня льоха. Правда ж, Марьо?»

Тітчине захоплення було щире, і, як кожне щире почуття, знайшло шлях до серця публіки, яка аплодувала їй майже так само довго, як і співаці.

*З болгарської переклав
Олександр КЕТКОВ*

Заставка Наталі Голокозакової.